

LAMPAAT LAITUMELLA -AITAUSOPAS

ProAgria

OPPAAN SISÄLTÖ

1. Laiduntavat lampaat	4
2. Lampaiden kunnon seuranta laidunkaudella	5
2.1 Puhdas vesi ja varjo jatkuvasti saatavilla laitumella	6
2.2 Vesipisteet	8
2.3 Laidunruoho	9
3. Lampaiden käsittely ja sen mahdollistavat rakenteet laitumella	10
3.1 Lampaiden valvonta	11
4. Laitumen huolto	12
5. Erilaisia aitaustyyppejä	13
5.1 Lanka -tai nauha-aita	14
5.2 Rotaatiolaidunnusaidat	15
5.3 Lammasverkkoaita	16
5.4 Sähköverkko	17
5.5 Riukuaita	17
5.6 Petoaita	18
5.7 Vesistö aitana	19
6. Laidunportit	20
7. Aitausten huolto ja toiminnan varmistus	24
8. Tilakokemus, Mahlamäentila Huittinen	25
8.1 Aurinkopaneelit laiduntamisen apuna	26
9. Hyvän aitauksen tarvikkeet ja kustannukset	27
10. ProAgrian lammasasiantuntijoiden yhteystiedot	29

Tämän oppaan on rahoittanut Vihtori Peltonen Lihasulan Säätiö

Tekijöinä kotieläinasiantuntijat:

Moona Mattila, Kaie Ahlskog, Marja Jalo ja Suvi Heinävaara

Valokuvat:

Moona Mattila, Suvi Heinävaara ja Kaie Ahlskog

ProAgria Etelä-Suomi 2026

1. LAIDUNTAVAT LAMPAAT

Laiduntavat lampaat toimivat lammastuotannon imagomarkkinointina kuluttajalle. Hyväkuntoiset lampaat laitumella edellyttävät lampurilta sääolojen ja rehulajien sekä laitumen kunnon tuntemusta, jolloin laitumen ala on suhteutettu laidunrehun määrään ja olosuhteisiin, eläinten kasvun kärsimättä muuttuneista olosuhteista.

Laidunnuksen avuksi on tärkeää tuottaa materiaalia laitumen kunnon ja olosuhteiden muutosten havainnointiin sekä laiduntamisen aiheuttamien kustannusten hahmottamiseen. Hyvän lammasaitauksen rooli on kasvanut yhä enemmän petovahinkojen lisääntyessä. Oppaassa käydään läpi eri aitausvaihtoehtoja, jotta jokainen lampuri voisi valita parhaat käytännöt omalle tilalleen.

Laidunnusoppaan on tarkoitus lisätä lampurin tietoisuutta laiduntamisen toteutusvaihtoehtoista ja kustannuksista.

Haluamme kiittää Lihasula Säätiötä Lampaat laitumella -aitausoppaan syntymisen mahdollistamisesta.

2. LAMPAIDEN KUNNON SEURANTA LAIDUNKAUDELLA

Lampaiden kuntoluokitus laidunkaudella on tärkeää, koska kuntoluokkien muutoksiin on paras reagoida mahdollisimman pikaisesti. Kuntoluokan ei ole hyvä vaihdella vuoden aikana yhtä luokkaa enempää.

Kuntoluokan nostaminen yhdellä luokalla vie yli puoli vuotta. Luokan nostaminen yhdestä kahteen kestää kauemmin kuin luokan nostaminen kolmesta neljään. Onkin parempi pitää kuntoluokat koko ajan optimissa. Kuntoluokalla on merkitystä tuotannon onnistumiselle: sekä lihavat että laihat uuhet tulevat huonommin kiimaan, tuottavat vähemmän munasoluja ja tiinehtyvät huonommin, lisäksi lihavilla uuhilla on suurempi alkiokuolleisuus. Väärä kuntoluokka johtaa siis huonompaan karitsointitulokseen (Birgit Fag, Lammasmaailman koulutuspäivät 5-6.2.2016).

3–3,5 kuntoluokka on aina optimaalinen. 8 viikkoa karitsoinnin jälkeen uuhien kuntoluokka voi olla kaksi, jolloin kuntoluokituksen perusteella kunto palautetaan ruokinnalla optimiluokkaan ennen astutusta.

Laitumen sopiva koko tulisi määrittellä lammasmäärän päivittäisen nurmentarpeen ja kasvuston tuoton perusteella. Laitumen määrä tulee olla laskennalliseen tarpeeseen nähden suurempi, koska osa kasvustosta tallautuu ja osa jää syömättä valikoivasta syönnistä johtuen.

2.1 PUHDAS VESI JA VARJO JATKUVASTI SAATAVILLA LAITUMELLA

Lammas juo vettä 7–10 % elopainostaan. Vaikka laidunruoho sisältää vettä, on lain mukaan laitumella silti oltava raikasta ja puhdasta vettä vapaasti saatava. Vesipisteiden määrä on suhteutettava laiduntavien lampaiden määrään, jotta myös aremmat yksilöt saavat vettä vapaasti. Puhtaalla hyvälaatuisella vedellä tuetaan eläinten hyvinvointia, sillä sadevesissä ja luonnonvesissä voi olla epäpuhtauksia ja vaihtelevia kivennäispitoisuuksia, jotka ovat haitallisia eläinten terveydelle. Lain puitteissa vedenlähteeksi käy myös luonnonvesi, kunhan se on hyvälaatuista ja eläimet pääsevät yhtä aikaa juomaan. Vesi- ja kivennäispaikkojen maapohjan kuntoa kannattaa seurata ja vaihtaa paikkaa tarpeen vaatiessa.

Eläinten hyvinvointilain mukaan eläimellä tulee olla säänsuoja ja varjo laitumella. Luonnon puusto riittää mahdolliseksi säänsuojaksi ja varjoksi, muuten on oltava vähintään kolmisenäinen katos, jolle eläimiä ole mahdollisuutta ottaa sisälle. Hellestressi vaikuttaa negatiivisesti lampaisiin ja lämpöhalvaukset on syytä ehkäistä hyvällä tarkkailulla ja varjon luonnilla laitumelle.

Katoksen koko tulee olla sellainen, että kaikki eläimet mahtuvat suojaan samaan aikaan

Hyvän varjon ja suojaa tarjoavat luonnonpuustot. Mahdollisuuksien mukaan olisikin hyvä, jos laitumella olisi metsäpalsta, jota käyttää suojana tai vähintään, että laidun rajautuisi puustoon, joka luo varjoa laitumella auringonkierron mukaan.

Varjoa ja suojaa voi luoda kiinteillä rakennelmilla tai kevyemmällä siirrettävillä kuten vaikka puuhun kiinnitettävällä pressulla. Laitumelle voi myös tuoda traktorin karrын, jonka alle lampaat pääsevät ja joka luo varjoa.

2.2 VESIPISTEET

Laitumen vesihuoltoon ja sen sujuvuuteen tulee kiinnittää huomiota. Koneellista veden kuljetus mahdollisimman pitkälle tai kaiva runkoputkia laidunlohkoille vesihuollon helpottamiseksi. Astioiden olisi hyvä olla mielellään laajempia altaita sillä laumaeläimenä lammas saapuu juomaan ryhmissä ja on tärkeää, että useampi lammas mahtuu juomaan samanaikaisesti.

Kivennäissangot, nuolukivet ja vesi keskitetysti katoksessa helpottavat työskentelyä laitumella. Kivennäiset ja kivet säilyvät pidempään, kun ovat suojattuna sateelta.

2.3 LAIDUNRUOHO

Hyvä laidun täyttää lampaiden ravinnon tarpeen. Laitumen tavoiteltavia arvoja; kuiva-aine pitoisuus yli 35 %, energiaa 11 MJ/kg ka, 120–170 g raakavalkuaista /kg ka. 65–75 g OIV/kg ka ja 450–530 g NDF-kuitua /kg ka. Hyvä laidun saadaan kylvämällä monipuolinen tiheä nurmi, jossa on useita kasveja ja kasvilajikkeita. Kasvavat karitsat ja imettävät uuhet tarvitsevat parhaat laitumet.

Laidunnuksesta tehdään suunnitelma sekä viljellylle laitumelle, että luonnonlaitumelle. Laidun suunnitelmassa tulisi miettiä mm.; karitsoiden puhtaslaidun keväällä, mihin karitsat menevät vieroituksen jälkeen? Onko muita eläimiä laiduntamassa samoja nurmi ja miten saadaan laitumen rehuarvot pysymään mahdollisimman hyvänä koko laidunkauden?

Karitsoiden puhtaslaidun (laidun, jossa ei ole loismunia) on laidun, jota ei ole laidunnettu edellisenä kesänä. Mikäli tätä ei pystytä järjestämään valitaan laidun, jota ei ole laidunnettu edellisenä kesänä juhannuksen jälkeen. Loisten määrää voidaan rajoittaa myös puhdistusniittämällä liian pitkäksi kasvanut laidun sekä vuorolaiduntamalla sellaisten eläinten kanssa, joilla ei ole samoja loisongelmia kuin lampailla. Papananäytteet kannattaa tutkituttaa loisten varalta ennen laidunkautta ja tarpeen mukaan laidunkauden aikana.

Lampaat siirretään laitumelle, kun nurmen pituus on 10–15 cm ja laiduntaminen lopetetaan, kun nurmen pituus on 5–7 cm, jotta kasvien jälkikasvukyky ei vaarannu. Jos laidun on kasvanut liian pitkäksi jo ennen laidunnuksen aloittamista, kannattaa se korjata mahdollisuuksien mukaan rehuksi. Rotaatiolaidunnuksessa kierto on nopeampi, syötettävä kaista perinteistä lohko- tai kaistalaidunnusta pienempi. Lampaat syövät nurmen määrästä noin puolet, jolloin kasvien kasvuun lähtö tapahtuu nopeasti ja uusi kasvusto ehtii kasvaa hyvin ennen uutta laidunnusta.

Luonnonlaitumet ovat laadultaan parhaita keväällä, joten ne on hyvä laiduntaa keväällä. Myöhemmin kesällä luonnonlaitumilla laiduntavat joutilaat ja lopputiineet uuhet, joille hyvä viljelty laidun on liian voimakas ja joiden ravinnonsaantia pystytään täydentämään tarvittaessa viljellyllä laitumella. Laidunten käyttöikä voi ja kannattaa pidentää täydennyskylvämällä kasvustoja, jolloin aukkokohdat saadaan peitetyä ja kasvuston laatua parannettua ilman kokonaan uusimista.

3. LAMPAIDEN KÄSITTELY JA SEN MAHDOLLISTAVAT RAKENTEET LAITUMELLA

Laiduntaminen kuuluu lammastalouteen ja on kustannustehokas keino ruokkia lampaat kesällä. Lammas viettääkin laitumella usein koko kesän ja tällöin laitumella on eläinten hyvinvointilain mukaan oltava niiden käsittelyn mahdollistavia rakenteita. Eli esimerkiksi sairastunut lammas on saatava erilleen muista tai karitsat kerättyä kokoon punnitusta varten. Tämän toteuttamiseen on olemassa monia eri vaihtoehtoja siirtoaidoista moderneihin rännityslaitteisiin (kuva viereisellä sivulla). Suomessa valmistetaan myös lammastalouden tarvikkeita erityisesti keskittyen monikäyttöisiin ratkaisuihin.

”Hyvä käsittelyhäkki tai kokooma-aitaus taipuu moneen. Se voi toimia kesällä katoksena sekä karitsoiden lisäruokintapaikkana. Syksyllä tilat voivat mahdollistaa koko lauman paaliruokinnan, mutta toimivat samalla eläinten kokoomatilana eläinten siirtoa varten.” Reino Louko, Retronik Ky, Seinäjoki.

Laidunkauden tehtävä on tukeva karitsojen kasvua ja lampaiden hyvinvointia. Hyvin sujuvaa laidunkautta kannattaakin jatkaa niin pitkälle kuin se vain on ruokinnallisesti järkevää. Kasvua ja kehitystä kannattaa mitata punnitukseen sekä kuntoluokituksin.

3.1 LAMPAIDEN VALVONTA

Lain mukaan lampaita on valvottava laitumella päivittäin, jollei laidunalue sijaitse epätavallisen vaikeapääsyisessä paikassa. Laiduntamisen sujuvuuden valvomiseen voi käyttää avuksi myös teknologiaa. Erityisesti laajoilla laidunalueilla erilaiset paikannuspannat ovat käteviä, sillä ne lähettävät lampaan sijaintia esimerkiksi suoraan kännykkään. Lauman liikkeitä seuraamalla paikannin voi tunnistaa poikkeavaa käytöstä esimerkiksi petouhka tilanteessa ja lähettää hälytyksen. Dronet ovat myös kätevä apu laumojen valvontaan ja seurantaan laajoilla alueilla.

Tulevaisuuden vaihtoehto virtuaaliaidat ovat myös kiinnostava lisä aitausmenetelmiin. Tässä aitausvaihtoehdossa alueelle asetetaan virtuaaliset aidat ja eläimille pannat, joissa on sijainti. Jos eläin lähestyy virtuaaliaitaa, antaa panta ensi äänimerkkiä ja lopulta jos eläin ylittää aidan rajan niin sähköiskun. Virtuaaliaidat mahdollistavat laidunnuksen haastavilla alueilla, joita ei voi aidata, mutta petovahingoilta ne eivät suojaa. Suomen laki ei myöskään tällä hetkellä salli virtuaaliaitojen käyttöä, mutta monissa muissa maissa, kuten Norjassa näistä on jo hyviä kokemuksia.

Reinon vinkki! Traktorin lumikauhasta saat oivan lampaiden kuljetusvälineen, kun hitsaat muutaman pultin paikan kauhan reunoihin, jotta saat niihin siirtoaidat kiinni. Kauha on myös kätevä laskea laitumen puolelle ilman, että aita tarvitsee purkaa tai mennä portista sisään koko traktorin kanssa.

4. LAITUMEN HUOLTO

Puhdistusniiton tarkoitus on nopeuttaa laitumen uuden kasvun alkua ja rajoittaa rikkakasveja. Käytännössä puhdistusniitossa niitetään ne kasvit, joita lampaat eivät syö, ennen kuin ne ehtivät siementää ja vallata alaa syötäviltä kasveilta. Usein syömättömät kasvit erottuvat muuta laidunta korkeampina alueina ns. hylkylaikkuina. Puhdistusniiton ajankohta on, kun lampaat siirretään pois laidunlohkolta.

Laidunta ja aitojen kuntoa tulee hoitaa myös raivaamalla aidanalusten kasvustoja. Aidan alustojen raivauksella varmistetaan sähköaidoissa sähkön kulkeminen ja siten lampaiden pysyminen niiden sisällä. Aidan aluset voidaan niittää akku -tai polttoainekäyttöisellä trimmerillä tai koneeseen saatavalla niittokoneella. Trimmerissä kannattaa suosia polttoainekäyttöisiä malleja sillä akut tyhjenevät verrattaen nopeasti kasvustosta riippuen. Tehokkaat koneet tekevät työstä mielekästä ja näin aitojen alustojen puhdistus tulee tehtyä.

5. ERILAISIA AITAUSTYYPPEJÄ

Laitumen ja sen aitojen on oltava turvallisia lampaille ja soveltua käyttötarkoitukseensa ympäristössä. Pelkälle lampaalle usein riittää matalakin aitaus muutamalla sähkölangalla, mutta lampaan kohdalla aitauksen tarkoitus on usein myös pitää villieläimet pois alueelta. Aitauksissa voidaan käyttää kevyempiä ma-teriaaleja, kun tarvitaan mahdollisuus aitojen siirtelyyn eikä pelkoa pedoista ole.

High tensile-aidat taas tehdään kestävästä puutolpista, jotka vahvistetaan kulmista ja rautalanka kiristetään vielä erikseen. High tensile -aidat ovat pitkäikäisiä ja niitä muuntelemalla saadaan myös petojen kestävyttä.

High tensile-aidoista lisää Delavalin ja Ollin aitausoppaissa. Seuraavaksi käydään läpi erilaisia lampaille soveltuvia aitaustyyppejä.

<https://www.delaval.com/globalassets/finland/esitteet/esitteiden-pdf/hightensile-aidan-rakentaminen.pdf>

https://www.oli.fi/wp-content/uploads/Yhdistetty_Olli_aitausopas_2025_FI_web.pdf

5.1 LANKA- JA NAUHA-AITA

Nopea rakentaa, siirtää ja korjata. Mahdollisuus valita käytettävien lankojen määrä tarpeen mukaan. Tarvitsee sähkön. Useita erilaisia ja erilevyisiä lankoja/köysiä saatavissa. Valkoinen lanka näkyy paremmin kuin esimerkiksi rautalanka. Pitävyys epävarma, jos sähkö heikko, rautalanka vahvistaa sähkönkulun parhaiten.

Tolppina voi käyttää painekyllästettyjä puutolppia, muovitolppia tai komposiittitolppia.

5.2 ROTAATIOLAIDUNNUS Aidat

Rotaatiolaidunnusaidat koostuvat siirtoaidoista ja piiraidoista. Ulkoaidat voivat olla kiinteää verkkoaitaa tai useampi lankaista sähköaitaa puutolpin. Lohkojen jakoaidat taas vedetään kevyemmin kahdella langalla sähköaitana. Tolppina riittävät kevyemmät muovitolpat. Näin lohkojakoa on helppo ja nopea muuttaa.

Kaista- ja lohkosyöttö kannattavat sillä kasvusto tulee näin syötyä parhaiten ja edessä on aina uutta "puhdasta" laidunta. Tämä tyyli vaatii enemmän työtä lampurilta mutta palkitsee laidunten parempana riittävytenä ja näin karitsojen parempina kasvuina sekä pidempänä laidunkautena.

Kevyimmillään aitaus voi koostua vain kahdesta langasta ja lasikuitutolpista.

5.3 LAMMASVERKKOAITA

Pysyvämpi ratkaisu. Verkko on pitävä ja kestää, mutta hidas siirtää. Kun tekee hyvin, on pitkäikäinen. Verkossa pään jumittumisvaara, jos isoa silmäkokoa. Verkkoja on saatavilla eri silmäkokoisina ja myös sellaisia, joissa alempana esimerkiksi pienempi silmäkoko kuin ylempänä.

Vahvistetut nurkat laitumessa saavat aitauksen säilyttämään paremmin kireytensä ja muotonsa. Tolpat voi mahdollisuuksien mukaan jättää pitkiksi, näin tarpeen mukaan voi verkon ylle lisätä sähköistetyyn langan tai ns. merkkilangan.

Tiukat kulmat aitauksessa on syytä vahvistaa poikkipuilla.

5.4 SÄHKÖVERKKO

Helppo ja nopea pystyttää. Käytännöllinen myös väliaitana rotaatiolaidunnuksessa. Suurille laitumille hankintahinta korkea. Sähköverkossa myös takertumisvaara (sarvet, korvamerkit ym.) jos sähkö heikko.

5.5 RIUKUAITA

Maisemallisissa kohteissa kuten pihapiireissä ja perinnebiotoopeilla voi aitana käyttää myös riukuaitaa. Riukuaita pitää lampaista hyvin ja on lisäksi kaunis. Aidan sisäreunaan voi lisätä myös sähkölangan vahvistamaan aidassa pysymistä.

5.6 PETOAITA

Petoaidan tarkoituksena on pitää lampaat sisäpuolella ja pedot, kuten sudet ulkona. Petoaita on pitkäikäinen ja kotieläintilalliset voivat hakea maksutonta petoaitaa Suomen riistakeskukselta. Aidan myöntämisen tärkeimpänä ehtona on, että suojattavien eläinten korvausarvo ylittää petoaidan arvon. Petoaita on kallein ja työläin, mutta varmin keino pitää pedot pois laitumelta. Aita vaatii langan alusten kasvuston poistoa laidunnuksen aikana, jotta sähkö kiertää myös alalangassa.

”Petoaidasta saadaan varmin hyöty, kunhan varmistetaan riittävän hyvä sähkön kierto. Se vaatii kesällä työtä ja tarkkaa aitojen kunnossapitoa, mutta palkitsee, kun vahinkoja ei pääse tapahtumaan. Meillä on sähköpaimenissa myös vahdit, jotka ilmoittavat virran voimakkuuden. Lisäksi kierrämme laitumia ja testaamme sähkön voimakkuutta laitumen eri osissa. Vain testaamalla voi varmistaa toimivuuden.” Lampuri Lasse Näykki, Somero.

Lisätietoja petoaidan rakentamisesta ja aitahakemuksesta Suomen riistakeskuksen sivuilta sekä alla olevista linkeistä. Arvioitu kustannus noin 3200€.

[Susiaita-hanke-2016-Opas-koti-ja-tuotantoeläinten-suojausmenetelmistä.pdf](#)

<https://riista.fi/laiduntavia-kotielaimia-voidaan-suojata-petoaidalla/>

[Susiaita Opas Kotielaintarvike.fi -verkkokauppa](#)

https://petohanke.fi/pdf/Petovahinkojen_ennaltaehkaisyopas_alkutuotantotilallisille.pdf

5.7 VESISTÖ AITANA

Lammaslaidun voi rajautua hyvin myös vesistöön. Lampaat eivät vapaaehtoisesti ui, joten pelkoa karkaamisesta ei pitäisi olla. Vesistön tila tulee kuitenkin tutkia ja tarkkailla sillä lampaat saattavat käyttää sitä juomavetenään eikä esimerkiksi sinilevällä saastunut vesi sovi juomavedeksi. Vesistö ei estä myöskään petoja tai muita villieläimiä pääsemästä käsiksi lampaisiin. Vedenpintaan voi kyllä asentaa kelluvia petoaitoja, jotka osaltaan pystyvät rajoittamaan uivien eläinten pääsyä laidunalueelle. Näiden käyttö on kuitenkin hankalaa, jos vesistöissä on paljon vesiliikennettä ja vaatii aina vesialueen omistajan luvan.

6. LAIDUNPORTIT

Aitauksen ehkä tärkein toiminnallinen osa on laitumen portti. Porttia saatetaan käyttää useamman kerran päivässä ja sen käytön pitäisi olla sujuvaa ja turvallista. Porttimalleja on monia eikä välttämättä samanlainen portti toimi kaikissa laitumissa. Usein saattaa olla myös helpompaa tehdä laitumeen useampi portti tai ainakin kaksi, toinen niin sanottu "pikaportti" pelkästään ihmisten kulkemista varten ja toinen isompi, josta mahtuu tarvittaessa kulkemaan koneellakin.

Yleisimmin portti rakenteet tehdään aitalangasta, joita on portissa yhtä suuri määrä kuin koko aitauksessa ja ne kiristetään grippeliittimillä tiukoiksi. Portin langat voidaan korvata myös metallisella jousiveräjällä, joka joustaa ja pitää portin tiukkana. Tärkeää kuitenkin on, että portti ei roikkuisi löysänä vaan säilyttäisi tiukkuutensa. Tämä voi varmistaa tukemalla portin reunatolpat poikki-puu rakenteilla, jolloin porttiin tuleva paine ei väännä portin tolppia vinoon. Kiinteämpiin aitauksiin voi tehdä myös kiinteämpiä portteja esimerkiksi puusta tai metallista. Nämä vaativat myös kiinteät ja jyrkät tolpat kiinnitystä varten. Näihin voi asentaa esimerkiksi pyörät portin alle helpottamaan sen avausta. Ihmisen mentävä portti voi olla kapea väli aidan rakenteissa, pienempi portti isomman portin sisällä, tai vaikka portaat aitauksen reunan yli.

Vinkki! Sähköistetty traktorilla läpikuljettava portti säästää aikaa, kun porttia ei tarvitse mennä avaamaan tai uudestaan sulkemaan.

7. AITAUSTEN HUOLTO JA TOIMINNAN VARMISTUS

Aitaukset toimivat juuri niin hyvin kuin niitä huoltaa. Korkeakaan petoaita ei pidättele eläimiä, jollei siinä sähkö kulje. Tämän takia on varmistettava, että sähköön kulkua ei katkaise mikään. Aitaan yltävä kasvusto on raivattava pois ja liian lähelle aitaa tulevat puut ja pensaat katkaistava. Rautalanka on varmin sähköön kuljettaja ja siitä näkee myös helposti, kun se mahdollisesti on poikki. Nauhalanka taas saattaa muuten olla ehjän näköinen, mutta sähköä johtavat metallisäikeet ovatkin langan sisällä rikki. Aitauksien tehoa mittamaan on kuitenkin kehitetty monia apuvälineitä. Aitauksia kannattaa kiertää säännöllisin väliajoin tarkastamassa ja mittaamassa eri kohdista sähkövirtaa. Käsitestereitä myydään yleisimmissä maatalousliikkeissä. Samoin aitavahteja, jotka voidaan sijoittaa roikkumaan lankaan ja ne vilkkuvat tietyillä väreillä, jolloin kauempaakin erottaa kulkee aidassa sähkö. Paimenissa voi myös olla tehoa mittaava asteikko, mistä näkee virran voimakkuuden. Paimenesta riippuen voi virran kierron seuranta olla mahdollista myös puhelin sovelluksen avulla, joka kertoo yhtäjaksoisesti laitumen tilanteen sekä mahdollistaa virran katkaisun etänä. Näitä kannattaa hyödyntää ja varata enemmän rahaa älypaimenen hankintaan, jolloin oma työ helpottuu. Sähköön voimakkuus riippuu toki paimenen tehokkuudesta mutta myös aitauksen pituudesta ja esimerkiksi kasvuston paineesta. Paimenen tulee olla riittävän tehokas ja maadoituksen kunnossa, jotta virta riittää koko laitumen ympäri. Huono maadoitus on usein syynä myös paimenen heikkoon toimintaan.

Talveksi kevyimmät muovitolppa aidat kannattaa kerätä pois sillä ne eivät välttämättä kestä lumen painoa ja saattavat sääolojen takia hapertua. Toki osa tiloista jättää ne myös sijoilleen, mutta tällöin tolppia ja lankoja pitää sitten vain uusia useammin. Järeämmät hight tensile- ja petoaidat säilyvät hyvin tehtyinä muodossaan talven yli. Paimenet on syytä kerätä talveksi suojaan niiltä laitumilta, joissa ei talvella ulkoilla ja tyhjentää mahdolliset vesiputket ja säiliöt. Kevään tullen aitaukset on hyvä laittaa aikaisin kuntoon, jotta laidunkausi päästään aloittamaan ajoissa. Aitaukset tulevat kiertää, langat kiristellä ja tolppien pysyvyys varmistaa roudan jäljiltä.

Alla olevasta linkistä pääset Ollin sähköaidan maadoitusohjeisiin:

<https://www.oli.fi/maadoitus/>

Laadukkaat aitaustarvikkeet myös säilyvät hyvinä pidempään ja mahdollisen tuotannon lopetuksen kohdalla ne kannattaakin myydä eteenpäin. Facebookissa on ole-massa erilaisia ryhmiä lammastuotantoon liittyen ja esimerkiksi Lampurit -ryhmässä kannattaa jakaa kokemuksia sekä myydä itselle tarpeettomaksi jäänyttä kalustoa. Monikäyttöisistä käsittelyhäkeistä sekä karjasuojarakenteista voi jopa vaikka tehdä autotallin!

8. TILAKOKEMUS, MAHLAMÄENTILA HUITTINEN

Aurinkonlaidunnus aurinkopaneelien alla. Mahlamäen tilalla Huittisissa laidunnetaan lampaita kolmatta vuotta tilan omien aurinko-paneelien alla. Lampuri Vilja Uusitalo kehuu paneelien alla laiduntamisen hyödyttävän kaikkia osapuolia. "Ensimmäisenä kahtena vuonna rajasin sähkölangoilla pääsyä paneelien alle niin, ettei sinne päässyt ihan kokonaan, sillä meillä paneelit on rakennettu aika mataliksi ja pelkäsin lampaiden aiheuttavan vahinkoa sähköjohdoille. Tänä vuonna kokeilin kuitenkin pitää koko kesän eläimiä ilman minkäänlaisia rajoituksia, ja ilokseni huomasin, ettei johdoille aiheutunut vahinkoa. Tarkoituksena olisi tulevaisuudessa suojata johdotukset, vaikka nekin säilyivät ehjinä tästä kesästä. Johtoja ei ole putkitettu tai teipattu mitenkään, mutta ne on pyritty nostelemaan niin, ettei lammas saa työnnettyä niistä päätänsä läpi.

Paneelit kestivät myös lampaiden hinkkauksen hyvin. Paneelien alusta pysyi koko kesän täysin puhtaina aluskasveista ja lampaat tuntuivat viihtyvän siellä suurimman osan päivästä. Paneelit tarjosivat mielestäni hyvän suojan koko laidunkauden sekä aurinkoa, että sadetta vastaan. Eli näiden kokeiluiden perusteella voisin sanoa, että lampaista on ollut iso hyö-ty paneelien aluskasvien matalana pitoon ja paneelit ovat toimineet lampaille mieluisana suojapaikkana".

Myös sähköyhtiöiden paneelien alla laiduntamisesta on muutamia kokemuksia Suomessa ja sen toivoisi lisääntyvän.

8.1 AURINKOPANEELIT LAIDUNTAMISEN APUNA

Aurinkokennoja voidaan hyödyntää laiduntamisessa ja aitaamisessa muutenkin kuin varjopaikkoina. Nykyään useat sähköpaimenet ja vesipumput pystyvät hyödyntämään pienempiä aurinkokennoja virran lähteenään. Esimerkiksi Ollin ja Hankkijan valikoimista löytyy aurinkopaneelipaimenia ja niitä saa myös akkuja lataavalla ominaisuudella. Nämä ovat erityisen hyviä vaihtoehtoja kaukaisemmille laidunalueille. Aurinkosähköä voi hyödyntää myös vesihuollossa sillä puhtaasta luonnon vedestä voi kätevästi pumpata vettä esimerkiksi altaaseen aurinkosähköllä käyvän pumpun avulla.

9. HYVÄN AITAUKSEN TARVIKKEET JA KUSTANNUKSET

Pitävän lammasaidan yksi perustekijä on laadukkaat tarvikkeet. Aitausten pitkäikäisyys säästää lopulta rahaa ja työtä.

Ohessa taulukko 1. jossa listattu tarvikkeet ja niiden kustannukset noin hehtaarin nor-maaliin puutolpalliseen laitumeen neljällä langalla ilman työn osuutta.

Aitaukustannukset	Hinta €	Tarvittava määrä kpl	Yhteensä €
Puutolpat 60*1500 mm	3.5	80	280
Aitalanka 1000 m 4 lankaa	100	1.6	160
Eristimet	0.25	320	80
Sähköpaimen	350	1	350
Johdot, maadoitus, lisätarvikkeet	n. 200	1	200
			1070

Seuraavalla sivulla samalainen taulukko 2. mutta verkkoaitauksena, jossa yksi lanka päällä. Tolppina vähän vahvemmat 80 x 2100mm puutolpat, jotta verkko pysyy pa-remmin. Näitä voi käyttää myös pelkkien lankojenkin kanssa.

Sähköverkkoa myös mahdollista käyttää, mutta on kallis. Ako-sähköä johtava verkkoaita, Kotieläintarvike hinta 130–220 € / 50 m korkeudesta riippuen.

Aitaukustannukset	Hinta €	Tarvittava määrä kpl	Yhteensä €
Puutolpat 80*1500 mm	4.90	80	392
Aitalanka 1000 m 1 lanka	100	0.4	40
Verkko 100 m	170	4	680
Eristimet	0.25	80	20
Verkon kiinnikkeet	0.29	320	92.8
Sähköpaimen	350	1	350
Johdot, maadoitus, lisätarvikkeet	n. 200	1	200
			1744.8

Taulukko 3. Aitaukustannukset lasikuitutolpilla, esimerkiksi väliaidoiksi:

Aitaukustannukset	Hinta €	Tarvittava määrä kpl	Yhteensä €
Lasikuitutolpat 110 cm	4.2	80	336
Aitalanka 1000 m 2 lankaa	100	0.8	80
Sähköpaimen	350	1	350
Johdot, maadoitus, lisätarvikkeet	n. 200	1	200
			966

10. PROAGRIAN LAMMASASIAANTUNTIJOIDEN YHTEYSTIEDOT

Löydät ajantasaiset yhteyttiedot ProAgrian asiantuntijoille tästä linkistä:

<https://www.proagria.fi/toimialasi/palvelumme-lammas-ja-vuohitiloille>

Palvelumme lammas- ja vuohitiloille

Valitse kumppaniksesi osaava ja ammattitaitoinen tiimi.

Suosittellemme sinulle Kaikki palvelut →

Lampurivalmennus

Autamme sinua löytämään kehittämisen paikat ja käytännön keinot parantaa tuloksia

Lampurivalmennus

Lampaiden tuotosseuranta

Suosittellemme tuotosseurantaa sinulle, kun haluat saada arvokasta tietoa tietoa tilasi toiminnan kehittämiseen

Lampaiden tuotosseuranta

Johtaminen

Kehitä liiketoimintaasi, strategista ajattelua ja henkilöstöjohtamista. Opi hyödyntämään Leania.

Johtaminen

Talous

Suunnittele kanssamme taloutta niin pitkällä kuin lyhyelläkin aikavälillä.

Talous

Lampaat laitumella -aitausopas

Oppaan on rahoittanut Vihtori Peltonen-Lihasulan Säätiö sr

